

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Sponsalium rescissio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

21. Ex sponsalibus incertis confurgit obligatio adimplendi sponsalia, potestque aliquis compelli ad servandam promissionem. Verum si una ex illis quibus promisit, reneat, promissor non tenetur aliam ducere. *ibid. n. 4.*

22. Pater qui promisit Cajo unam ex quatuor filiabus suis, non tenetur aliam tradere, si interim Cajus copulam habeat cum una earum: est enim impedimentum affinitatis cum reliquis.

Neque pater qui Cajo promisit unam ex quatuor filiabus suis, tenetur alteram tradere, si Cajus unam à patre electam & oblatam respuat. *ibid. num. 5. & 6.*

23. Ætas septem annorum requiritur tam in masculo quam in femina, ad celebranda sponsalia; & celebrata ante septennium, sunt invalida, tam in foro externo quam interno; nisi adsit sufficiens usus rationis, & malitia suppleat ætatem. Imò sponsalia contracta, etiam post septennium, quando uterque sponsus, vel alter illorum nondum attingit usum rationis, sunt invalida. *ibid. punct. 4. n. 1. 2. 3. & 5.*

24. Contrahentes sponsalia ante septennium, peccant mortaliter; similiter impuberes contrahendo matrimonium ante pubertatem malitia non supplente ætatem. *ib. n. 6. & 7.*

25. Parentes, aut alii, v.g. tutores, consanguinei, &c. possunt contrahere sponsalia pro filiis qui nondum pervenerunt ad septennium; regulariter tamen non tenentur filii stare sponsalibus pro se contractis à parentibus, vel tutoribus, &c. nec ullatenus ad standum compellendi sunt. *ibid. n. 8. & 9.*

26. Ad validitatem matrimonii requiritur in masculo, ut annus decimus quartus moraliter sit completus: censent autem completus, quando duo vel tres dies deficiunt: in femina vero 12. anni sufficiunt; quia potentia generandi citius reperitur in feminis quam in viris. In casu necessitatis Episcopus dispensare potest circa ætatem. *ibid. n. 10. & seq.*

Sponsalium rescissio.

27. Obligatio in sponsalibus contracta cessat his de causis: Ob ingressum in religionem, ob votum simplex castitatis, aut sacrorum ordinum: ob ætatem, aut lapsum termini, aut discessum in longinquum; ob dolum, metum, aut matrimonium subsequens cum alia celebratum, aut impedimentum dirimens matrimonium: ob fornicationem supervenientem

venientem: ob mutuam consentium: denique ob conditionem non ad impletam *ibid. punct. 5. n. 1.*

28. Sponsus ingrediens religionem non tenetur postea ducere sponsam si egrediatur: nam obligatio sponsaliorum extincta fuit, nec postea reviviscit. *ibid. num. 3.*

29. Qui contraxit sponsalia cum juramento, potest ingredi religionem ante contractum matrimonium, nisi aliud obstat, v. g. copula habita: ingressus enim religionis in hoc casu est illicitus, cum fiat cum injuria alterius; nec refert quod voverit ingredi post copulam habitam. *ibid. n. 4. & 5.*

30. Votum religionis factum à sponso postquam à sponsa copulam extorsit, obligat, etiam post dissoluta sponsalia aut matrimonium, mortua uxore. *ibid. n. 6.*

31. Qui factò voto religionis vel castitatis virginem defloravit, tenetur potius cum ea matrimonium contrahere (si illa votum ignorabat) quam votum adimplere. *ibid. num. 7.*

32. Secunda sponsalia servanda sunt, quando habita est copula cum secunda sponsa, si illa grave damnum subiret, prior vero non item. *ibid. n. 8.*

33. Habens votum simplex castitatis vel religionis, peccat mortaliter contrahendo matrimonium animo ingrediendi religionem, antequam matrimonium consummet. *ibid. num. 11.*

34. Potest quis vovere castitatem, animo dissolvendi sponsali utitur: enim jure suo, & meliorem vitæ statum eligit. Item qui factis sponsalibus vovit castitatem, sed postea voti dispensationem obtinuit, non tenetur stare sponsalibus, cum jam fuerint extincta, nec amplius reviviscant. His adde secunda sponsalia invalida servanda non esse, si priora valida dissolvantur. *ibid. n. 14. 16. & 17.*

35. Sponsus qui post celebrata sponsalia cum una, contrahit matrimonium cum alia, non tenetur mortua uxore ducere priorem sponsam. *ibid. n. 18.*

36. Sponsalia rescindi possunt, si unus ex sponsis voveat castitatem, salvo jure alterius. *ibid. n. 19.*

37. Qui vovit sacros ordines, non tenetur servare castitatem antequam illos suscipiat, alioqui à pari vovens ingredi religionem, tenetur ad jejunia & ad alia onera religionis antequam ingrediatur. *ibid. nu. 2.*

28. Ille qui erat pubes tempore sponsaliorum, non potest ratione ætatis præcisè resilire à sponsalibus, etiam si impubes

bes consentiat: secus dicendum de impubere. Sponsalia dissolvuntur quando impubes ante pubertatem dissentit, non verò acquisita pubertate. *ibid. punct. 6. num. 2. & 3.*

39. Sponsalia impuberum cum juramento celebrata dissolvi non possunt, ratione ætatis præcisè acquisita pubertate. Reclamatio & contradictio ad solvenda sponsalia fieri debet apud Episcopum, vel ejus Vicarium, aut personam honestam. *ibid. n. 4. & 5.*

40. Sponsalia possunt dissolvi per moram & dilationem alterius, quando nullus terminus fuit præfixus ad perficienda sponsalia. Sponsalia quamvis facta sint cum juramento, dissolvi possunt per discessum alterius sponsi in longinquum absque licentia alterius. *ibid. n. 7. & 8.*

41. Dissoluto matrimonio per mortem conjugis, adimplenda sunt priora sponsalia jurata, & hoc ratione juramenti. *ibid. punct. 7. n. 3.*

42. Priora sponsalia non dirimuntur per posteriora, sicut dirimuntur per matrimonium, quia nullus obligari potest ad id, quod sine peccato præstare non potest. *ibid. n. 4.*

43. Sponsalia etiam jurata dissolvuntur per impedimentum dirimens matrimonium; quale impedimentum est error personæ; affinitas superveniens, &c. & etiam fama publica de impedimento, aut scandalum. *ibid. n. 5. & 6.*

44. Sponsus qui post celebrata sponsalia contrahit impedimentum, tenetur illius dispensationem impetrare quando id commodè potest. *ibid. n. 9.*

45. Valida sunt & conditionalia sponsalia contracta sub conditione; Si Papa dispensaverit in impedimento. Item sponsalia clandestina valida sunt; neque illa contrahentes peccant mortaliter. *ibid. n. 10. 12. & 13.*

46. Sponsus potest resilire à sponsalibus, non solum si femina fornicetur, sed etiam si permittat se ab alio impedire tangi, ut per amplexus, oscula, &c. Idem dic, etiam si fornicatio est involuntaria, & per vim cognita fuerit. *ibid. punct. 8. n. 1. & seq.*

47. Quando uterque sponsus fornicationem commiserit, neuter potest à sponsalibus resilire. *ibid. n. 6.*

Sicut sponsalia dissolvi possunt ob fornicationem corporalem, ita etiam ob spirituales. ut ob hæresim, vel apostasiam. *ibid. num. 7.*

48. Rescindi possunt sponsalia, quoties notabilis mutatio

no supervenit: qualis est morbus lepræ superveniens, paraly-
sis, morbus Gallicus, amissio oculorum, nasi, notabilis defor-
mitas, foetor oris valde magnus, paupertas notabilis, crimen
aliquod turpe, sævitia sponsi, adventus gravis & capitalis ini-
micitæ inter sponsos, si quæ putabatur virgo aut dives, est
defflorata & pauper. Imo possunt adhuc rescindi, quando post
sponsalia incipit cognosci aliqua causa, qua cognita non fuis-
sent celebrata. Secus dicendum, si qui vult resilire, ea cau-
sa cognita, adhuc sponsalia celebrasset. *Ibidem num. 8 & seq.*

49. Non tenetur stare sponsalibus qui dubitat an tempore
celebrationis sponsaliorum haberet voluntatem promitten-
di, si cognovisset aliquod vitium; hæc enim est notabilis mu-
tatio, maximè si vitium est grave. *Ib. n. 20. & 21.*

50. Valida sunt sponsalia per dolum tantummodo incidentem
tem celebrata, si sponsus cognito dolo adhuc illa celebrasset.
Ib. punct. 9. n. 3.

51. Sponsalia celebrata per metum levem incussum ad illa
extorquenda, dissolvi possunt in foro conscientiæ: in iure ta-
men non habetur ratio metus levis. *Ibid. num. 6.*

52. Ut sponsalia mutuo consensu dissolvantur, remissio u-
triusque debet esse libera; est enim veluti quædam donatio
quare si alter ex metu incusso remittat obligationem, sponsa-
lia non dissolvuntur. *Ibid. punct. 10. n. 1. & seq.*

53. Sponsalia dissolvuntur, quando non adimplentur con-
ditiones, sub quibus celebrata fuerunt. Quando sponsa-
lia cum juramento celebrata dissolvuntur, si natura rei spe-
detur, non est opus iudicis auctoritate aut relaxatione sacra-
menti; sed rescindi possunt auctoritate propria, si causa disso-
lutionis est publica: si sponsalia sunt publica, vel si causa est
occulta, & simul etiam sponsalia occulta. Non poterunt ta-
men propria auctoritate rescindi, quando dubitatur an adsit
iusta causa. Imò, etiam si adsit iusta causa, dissolvi non pote-
runt, si sponsus postea carnaliter cognoscat sponsam. Ad di-
tinnenda sponsalia in foro conscientiæ sufficit dictum unius
testis. *Ibid. num. 4. & seq.*

54. Habens copulam cum sponsa alterius, tenetur hanc cir-
cumstantiam in confessione explicare, ratione injuriæ sponso
illatæ. *Ib. n. 13.*

55. In sponsalibus apponi non potest pœna solvenda ab

eo qui fregerit fidem sponsaliorum, etiamsi cum juramento appositum sit sponsalibus; peccantque mortaliter qui apponunt poenas in sponsalibus; nam faciunt contra libertatem matrimonii. Qui tamen respiceret poenam in sponsalibus appositam, non teneretur ad restitutionem illius ante sententiam iudicis, & invalida esset promissio illius qui diceret: *Promissio tibi sub tali poena me non contracturum matrimonium cum Titio. ibid. punct. ult. num. 1. & seq.*

56. Interesse damni emergentis peti potest ab eo qui dissolvit sponsalia, ratione iniustitiae commissae ab iniuste violante fidem sponsaliorum. *ibid. n. 6.*

A D D I T I O.

Quæres: An sponsalia Catholici cum hæretica subsequente copula transeant in matrimonium Navarr. negat. 1. Quia omnis promissio rei turpis est ipso jure nulla. 2. 2. q. 6. *Qualiter. ff. de verb. sign. At & c. Quia in c. non solum. 28. q. 1. dicitur, sponsalia dissolvi per supervenientem hæresin, sed in matrimonio plus obstat impedimentum præsens, quam superveniens, E. sponsalia illa dissoluta, & nulla sunt. Busæus.*

Quæres de peccatis, quæ sponsi inter se committere possunt, ante contractum matrimonium. Cajetan. *in summ.* hanc dat regulam, ut quoties in matrimonii usu peccatur mortaliter, multo magis peccetur à sponsis, quando minorem potestatem habent. Quod ad oscula vero, & amplexus, quæ sunt inchoationes ad copulam carnalem, si à sponsis fiunt ex benevolentia, nullum peccatum committi, secus, si cum periculo probabili, vel copulæ, vel pollutionis, ea fiant, unde cum raro absit tale periculum, numquam debent simul habitare, vel eo loco simul versari, ne sit occasio peccandi mortaliter. Ita Navarr. *cap. 16. nu. 12.* & Cajet. *354. art. 4.* Busæus.

Quæres: An in dissolutione sponsaliorum debeat intercedere iudicis auctoritas sive sententia. Quidam Canonistæ, teste Nav. *l. 2. n. 28.* putarunt ordinariè esse necessariam auctoritatem iudicis. D. Thom. dicit, in duobus casibus illa auctoritate opus non esse, 1. est cum emittitur professio in religione. 2. quando sponsalia cum alio contrahuntur per verba de presenti. Resp. 1. Si sponsalia fecerit occulta, &

qui ea contraxit, certus est causam esse sufficientem dissolutionis, non est necessaria iudicis auctoritas. Ita Rich. Palud. Ant. Nav. si autem dubitet de sufficientia causæ, consulat Jurisperitum, & si adhuc dubius maneat, denique imploret iudicis auctoritatem. Resp. 2. Si sponsalia sint publica, & causa sufficiens ad ea dissolvenda eaque publica, non requiritur iudicis auctoritas, ut si fornicatio sponsæ sit manifesta. Ita Rich. Palud. Nav. & alii. Addit Palud. etiam iudicis auctoritate opus esse, si causa sit occulta, sic, ut in iudicio nequeat probari, quod verum est si omne adsit scandalum. Et idem dicendum, quando causa quidem in iudicio probari potest, sed non sine periculo probabili alicujus magni damni, tunc enim opus est iudicis sententia. Hæc Buseus.

Quæres: An sponsalia possint contrahi à parentibus pro filiis Resp. 1. Non posse ante septennium completum, *c. 1102 fraternitas, de despons. impub.* ac proinde talia sponsalia valida non sunt. Resp. 2. Nihilominus in foro exteriori hujusmodi sponsalia ante legitimam ætatem filiorum contracta, haberi pro ratis, quia iudicatur confirmatum à filiis, quando pervenientes ad ætatem legitimam promissioni parentum non contradixerint. Dixi, *in foro exteriori*, quia in foro conscientie revera non sunt sponsalia, nisi in animo filii verè consentiant, qui etiam parentibus hoc jure consentire non tenentur, nisi forte aliquid interveniat, quod ipsos jure obligare possit. Ex decentia tamen ferè semper tenentur, ob præceptum de honorandis parentibus, ut benè docet Sot. Buseus.

Quæres: An parentes in virtute prioris contractus teneantur cogere filios ad consensum? Resp. neque teneri, neque posse, licet teneantur bono ac humano quodam modo efficere, ut filii consentiant. Resp. 3. Quando parentes contrahunt pro filiis præsentibus, & tacentibus, si modo sint in ætate legitima, vera & valida contrahi sponsalia. *c. fin. de despons. impub. in 6* Ratio, quia jure naturali propriè ad parentes spectat cura filiorum, usque ad ætatem legitimam, & eorum consensu actum præsumitur, quidquid à parentibus factum est, ut docet Covar. *lib. 3. resol. c. 14. n. 3* In quem sensum paterna oblatio filii in monasterio obligat ad ibi manendum usque ad annum ætatis decimumquartum. Buseus.

Quæres: An clandestina sponsalia sint valida & licita. Resp. 1. Esse grave peccatum sponsalia contrahere clandesti-

na. Ita Cajet. v. *sponsalia. c. cum inhibetio. de sponsal.* Ratio, quia ex talibus sponsalibus sæpè multa scandala & incommoda sequuntur. Resp. 2. Sponsalia publicè contrahenda secundum morem cujusque regionis. Resp. 3. Esse rata, & valida, etiam in locis, ubi promulgatum est Concil. Trident. Busæus.

Quæres: Utrum si parens prius dissentiat, postea consentiat, sponsalia sint valida. Sot. in 4. *dist. 29. q. 2. art. 3.* putat, priori standum esse voluntati, quod verum est, nisi novus deinceps accesserit sponsorum consensus. Idem habet Sylv. & est communis Canonistarum. Probatum ex *l. si bonus. §. hoc sermone. ff. de verb. signif.* Quod si pater, ubi audierit sponsalia esse contracta à filio, taceat: putant multi DD. cum Sylv. paterna taciturnitate adimpletam conditionem, quia qui tacet, consentire videtur. Ang. & Nav. *c. 22. ma 63.* melius negant, nam regula juris est, in 6. *Is qui tacet, nec fatetur, nec negare videtur, & c. cum in jure de offic. delegat.* factum non præsumi, nisi probentur. Hæc Busæus.

A D D I T I O,

Stabularius.

Stabularius potest cogi per judicem, ad recipiendum iudicem.

Tenetur pro damno dato in rebus à suo famulo, non aliter pro vulnere.

Tenetur pro deposito perduto etiam culpa levissima, secundum quosdam, at secundum alios solum de levi. Idem sentiendum de nauclero & caupone. Deposito autem censetur: quod in ejus, vel domesticorum ad id deputatorum præsentia ponitur; Qui vero deposuit rem clausam, probabit, quid fecerit intus, nec stabitur ejus juramento. Quod si recepit hospitio sine mercede, solum tenetur de dolo, & lata culpa, & si dedit clavem cubiculi, non tenetur) vid. Lopez. *p. 55. c. 97. Nav. c. 17. n. 17. Mol. dist. 527.*

Stuprum. Stuprator.

1. Stuprum strictè acceptum est concubitus viri cum virgine femina, quo virginalis carnis integritas violatur, sive puella